

**Materiały pomocnicze dla nauczyciela do przygotowania
planu wynikowego dla klasy II liceum ogólnokształcącego i technikum**

Uwaga: Treści z zakresu rozszerzonego zaznaczono na żółto. Tematy z zakresu rozszerzonego dodatkowo opatrzone literami **ZR**.

Material	Środki dydaktyczne GWO zamieszczone na stronie internetowej	Wymagania w podstawie programowej Uczeń:	Wymagania szczegółowe zoperacjonalizowane Uczeń:
POZYTYWIZM			
<p><u>podręcznik</u> Tablica chronologiczna, s. 8 <i>O epoce</i>, s. 10</p> <p><u>Czytanie ze zrozumieniem</u> Janina Kulczycka- Saloni, Alina Nofer-Ładyka, <i>Literatura polska okresu realizmu i naturalizmu</i>, s. 21</p>	<p>Karty pracy – karta pracy nr 1 (teoria) – karta pracy nr 2 (idee)</p> <p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>Pozytywizm. O epoce</u> – pozytywistyczne tabu</p> <p>Pomosty – <i>Kredowe skały</i> <i>Rugii</i> Friedrich – <i>Kobiety zbierające kłosy</i> Millet (romantyzm – realizm)</p> <p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>Czytanie ze zrozumieniem</u> – klucz odpowiedzi, schemat punktowania</p>	<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: pozytywizm I.1.1 • rozpoznaje w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu I.1.2 • rozróżnia gatunki epickie, liryczne w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz odmiany powieści, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe I.1.3 • rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: leksykalne, w tym frazeologizmy, składniowe, wersyfikacyjne; określa ich funkcje I.1.4 • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego I.1.5 • rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos, groteskę; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter I.1.6 • wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe I.1.7 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, do czego się odnosi termin „pozytywizm” jako nazwy epoki • wie, że nurty literackie 2. poł. XIX wieku zostały określone terminami „realizm” i „naturalizm” • charakteryzuje epokę pozytywizmu, uwzględniając: jej chronologię, postęp naukowo-techniczny, przykładowe odkrycia i wynalazki, stosunki społeczne i ekonomiczne, filozofię, literaturę, malarstwo • charakteryzuje polski pozytywizm na tle politycznym i społecznym; prezentuje nowe idee, koncepcje odrodzenia państwa, znaczenie Szkoły Głównej; charakteryzuje literaturę pozytywistyczną, publicystykę, malarstwo • na podstawie słów tekstu <i>Literatura polska okresu realizmu i naturalizmu</i> wyjaśnia, jak pozytywiści diagnozowali sytuację Polski po klęsce powstania styczniowego w porównaniu z sytuacją panującą w Europie, oraz przedstawia założenia młodych pozytywistów • wie, że dla filozofów w pozytywizmie najistotniejsze były nauka i społeczne działanie, które miały przyczynić się do postępu cywilizacyjnego • wie, że filozofowie pozytywistyczni odrzucili romantyczny irracjonalizm i idealizm na rzecz

<p>podręcznik: Uchwycić rzeczywistość w sztuce. „Piaskarze” Aleksandra Gierymskiego, s. 23</p> <p>ZR Pewność, rozwój, użyteczność – o filozofii pozytywizmu. August Comte, <i>Metoda pozytywna w szesnastu wykładach</i> (fragmenty), s. 26, John Stuart Mill, <i>Utylitaryzm</i> (fragmenty), s. 28, Herbert Spencer, <i>Jednostka wobec</i></p>	<p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego <u>Uchwycić rzeczywistość w sztuce</u> – materiały do wycięcia – reprodukcje: Ilia Riepin, <i>Burlacy na Woldze</i>; Akseli Gallen-Kallela, <i>Chłopiec z krukiem</i>; Jean-Baptiste-Camille Corot, <i>Krajobraz La Ferté-Milon</i>; Jean-François Millet, <i>Człowiek z motyką</i> – karta pracy</p> <p>Karta pracy – karta pracy 6 (obrazy)</p> <p>Klucze do obrazów – Aleksander Gierymski, <i>Piaskarze</i></p> <p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego <u>Pewność, rozwój, użyteczność</u> – karta pracy</p>		<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi I.1.8 • rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej I.1.9 • rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych I.1.10 • w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej I.1.11 • porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne I.1.12 • przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie propozycji interpretacyjnej I.1.13 • wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny I.1.14 • rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości I.1.15 	<p>metod opartych na doświadczeniach i faktach naukowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie, co doprowadziło twórców pozytywistycznych do powstania idei utylitaryzmu • rozumie pojęcie aluzji literackiej i wskazuje w artykule Aleksandra Świętochowskiego <i>My i wy</i> aluzję do <i>Ody do młodości</i> Adama Mickiewicza • na podstawie manifestu romantyków <i>Oda do młodości</i> Adama Mickiewicza i artykułu Aleksandra Świętochowskiego <i>My i wy</i> porównuje, jaki stosunek mieli romantycy do klasyków, a jaki – pozytywiści do romantyków • dostrzega, że okres po powstaniu styczniowym był czasem dynamicznych zmian ekonomicznych, wobec których pozytywiści starali się zająć określone stanowisko • wie, że pisarze i publicyści – m.in.: Aleksander Świętochowski, Piotr Chmielowski, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Eliza Orzeszkowa – stali się rzecznikami postulatów pozytywistycznych • wie, że najważniejszym narzędziem wykorzystywanym przez pisarzy i publicystów do propagowania przez nich nowych idei były czasopisma warszawskie (np. „Przegląd Tygodniowy”) oraz twórczość literacka (nowele, opowiadania, powieści) • wie, że w epoce pozytywizmu poezja straciła uprzywilejowaną pozycję, zajmowaną w romantyzmie, na rzecz prozy • wie, że pozytywizm to czas rozkwitu krótkich form prozatorskich: noweli i opowiadania, których tematem były: niedola dzieci, krzywda chłopska, ciężki los miejskiej biedoty, problematyka patriotyczna • wie, że we wczesnej fazie pozytywizmu nowele i opowiadania, podobnie jak powieści, służyły celom utylitarnym i z tego powodu określano je mianem literatury tendencyjnej
--	---	--	---	---

<p>państwa (fragmenty), s. 29</p> <p>Publicystyka pozytywistyczna. Pozytywiści wobec romantyzmu, s. 31, Aleksander Świętochowski, <i>My i wy</i> (fragmenty), s. 31</p> <p>Pozytywiści wobec problemów społecznych, s. 35, Piotr Chmielowski, <i>Utylitaryzm w literaturze</i> (fragmenty), s. 35, Eliza Orzeszkowa, <i>O Żydach i kwestii żydowskiej</i> (fragmenty), s. 37, Eliza Orzeszkowa, <i>Kilka słów o kobietach</i> (fragmenty), s. 40</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Agnieszka Graff, <i>Świat bez kobiet</i> (fragmenty), s. 44</p>	<p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>Utylitaryzm</u> – karta pracy – karta pacjenta – reprodukcja <i>Banksy,</i> <i>Game Changer</i></p> <p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>O Żydach i kwestii żydowskiej</u> – przykład wykonanego zadania – stereotypy o Żydach – notatka w formie trójkąta</p> <p>Karta pracy do wiersza – <i>Żydek</i> Juliana Tuwima</p> <p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>Kilka słów o kobietach</u> – materiały do wycięcia</p> <p>Załączniki do podręcz- nika nauczycielskiego <u>Świat bez kobiet</u> – reprodukcje antyfeministycznych grafik</p>			<ul style="list-style-type: none"> • wie, że na lata 80. XIX stulecia przypada rozkwit nowelistyki • charakteryzuje nowelę i opowiadanie jako utwory epickie; podaje cechy gatunkowe wspólne i różne • wymienia przykłady nowel i opowiadań • wymienia i definiuje zabiegi formalne charakterystyczne dla opowiadania i noweli (gradację, inwersję czasową, kontrast, motyw sokoła, powtórzenie, klamrę kompozycyjną, retardację) • dostrzega, że utwór Marii Konopnickiej <i>Mendel Gdański</i> jest nowelą tendencyjną • zna genezę powstania noweli <i>Mendel Gdański</i>, wie, że utwór został napisany jako odpowiedź na falę antysemityzmu • rozpoznaje w noweli <i>Mendel Gdański</i> sposoby kreowania świata przedstawionego i wie, co jest głównym problemem utworu • przedstawia Mendla Gdańskiego • ustala, jaką funkcję w kreacji bohatera pełni stylizacja • rozważa, czy Mendla można uznać za Żyda zasymilowanego; uzasadnia wypowiedź • zapoznaje się z życiem i twórczością publicysty i pisarza związanego z pozytywizmem warszawskim – Bolesławem Prusem uznawanym za wielkiego społecznika • dowiaduje się, że Bolesław Prus właściwie nazywał się Aleksander Głowacki • wie, że w twórczości Bolesława Prusa ważne miejsce zajmowało dziennikarstwo, uznanie zaś w świecie literackim pisarz zawdzięczał nie tylko krótkim formom prozatorskim, ale przede wszystkim wielkim powieściom (<i>Placówce, Lalce, Emancypantkom, Faraonowi</i>) • dostrzega, że twórców literatury pozytywistycznej oprócz zaangażowania w propagowanie haseł
---	---	--	--	--

<p><u>Sztuka pisania.</u> Artykuł, s. 46</p> <p><u>Nauka o języku.</u> Erystyka, czyli chwyt wykorzystywane w dyskusji, s. 47</p> <p>Realizm w malarstwie, s. 50</p> <p>Naturalizm w malarstwie, s. 52</p> <p>Nowela i opowiadanie, infografika, s. 66</p>	<p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego <u>Realizm w malarstwie</u> – reprodukcje: Ilija Riepin, <i>Burlacy na Woldze</i>; fotografia obozu w Bangladeszu; Pierre-Étienne-Théodore Rousseau, <i>Dęby w Apremont</i>; Narcisse Virgilio Díaz, <i>Pejzaż jesienny</i>; Charles-François Daubigny, <i>Krajobraz ze stawem</i></p> <p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego <u>Naturalizm w malarstwie</u> – reprodukcje: fotografia płaczącej dziewczynki na granicy; Wojciech Gerson, <i>Cmentarz w górach</i>; Émile Friant, <i>Ból</i> – karta pracy</p> <p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego</p>			<p>organicystycznych zajmowały także dzieła o tematyce historycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna okoliczności powstania opowiadania <i>Powracająca fala</i> Bolesława Prusa (wystąpienia robotników przeciw fabrykantom na przełomie lat 70. i 80. XIX wieku) • analizując opowiadanie <i>Powracająca fala</i> dostrzega, że jest to jeden z pierwszych utworów opisujących zmiany ekonomiczne i sytuację społeczną w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym • wie, że tytuł opowiadania <i>Powracająca fala</i> to aluzja do moralnej odpowiedzialności za poczynione zło – wyrządzone krzywdy wracają do sprawcy niczym powracająca fala • podczas analizy tekstu przedstawia bohaterów opowiadania <i>Powracająca fala</i> i odtwarza historię ich znajomości • porównuje postawy i poglądy bohaterów opowiadania Bolesława Prusa • udowadnia, że jeden z bohaterów – Böhme – myśli jak pozytywista • przedstawia bohaterki reportażu <i>Tanio droga kosztuje</i> Marka Szymaniaka; omawia ich sytuację życiową • wnioskuje, jaka wizja kapitalizmu wylania się z reportażu Marka Szymaniaka • porównuje fragment opowiadania <i>Powracająca fala</i> Bolesława Prusa z fragmentem reportażu Marka Szymaniaka pod kątem obrazu kapitalizmu • dowiaduje się, że felieton był popularną formą w pozytywizmie z uwagi na to, że publicyści poruszali istotne kwestie społeczne i gospodarcze, a także dotyczące życia codziennego – jednak nie zawsze w poważnym tonie (ironia, satyra) • wymienia cechy felietonu, wie, że to gatunek z pogranicza literatury i publicystyki, który cechuje się swobodą kompozycyjną i stylistyczną
--	--	--	--	--

<p><u>Nowela i opowiadanie</u> – reprodukcje: Aleksander Kotsis, <i>Dzieci przed chatą w górach</i>; Aleksander Gierymski, <i>Brama na Starym Mieście</i> – fragmenty nowel B. Prusa i M. Konopnickiej</p> <p><u>Nauka o języku:</u> Stylizacja, s. 68</p> <p>Źródła i konsekwencje antysemityzmu. Maria Konopnicka, <i>Mendel Gdański</i>, s. 74, Maria Konopnicka, <i>Mendel Gdański. Obrazek</i> (fragmenty), s. 75</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Łukasz Gorczyca, <i>Dobry wieczór: naszym</i>, s. 88</p> <p>Bolesław Prus, infografika, s. 90</p> <p>Bezwzględne oblicze kapitalizmu.</p>	<p><u>Nowela i opowiadanie</u> – reprodukcje: Aleksander Kotsis, <i>Dzieci przed chatą w górach</i>; Aleksander Gierymski, <i>Brama na Starym Mieście</i> – fragmenty nowel B. Prusa i M. Konopnickiej</p> <p>Załączniki do podręcznika nauczycielskiego <u>Mendel Gdański</u> – fragmenty noweli, polecenia, lista środków stylistycznych, materiały do wycięcia – reprodukcja: Aleksander Lesser, <i>Pogrzeb pięciu ofiar</i></p>			<ul style="list-style-type: none"> • wśród wybitnych felietonistów epoki pozytywizmu wymienia: Henryka Sienkiewicza, Aleksandra Świętochowskiego, Bolesława Prusa • dowiaduje się, że felietony Bolesława Prusa uważa się za wzorcową realizację tego gatunku • dowiaduje się, że Bolesław Prus w swoich <i>Kronikach tygodniowych</i> dokumentował życie codzienne mieszkańców Warszawy • analizuje kompozycję przywołanego felietonu, wyjaśnia, czemu służy wprowadzenie do felietonu fikcji literackiej • wyjaśnia metaforyczne znaczenie lunety • znajduje i wyjaśnia fragmenty ironiczne w przywołanym felietonie Bolesława Prusa • wskazuje cechy felietonu w tekście Prusa • określa problem przedstawiony w felietonie <i>Dzban</i> Marcina Wichy, analizuje kompozycję tekstu, wskazuje puentę • wskazuje elementy humorystyczne (aluzję, żart, ironię) w felietonie <i>Dzban</i> Marcina Wichy • porównuje język felietonów Prusa i Wichy – zwraca uwagę na styl, elementy humorystyczne i literackie środki ekspresji, np. porównania, powtórzenia, metafory, paralelizm • odczytuje felieton jako gatunek, który cechują różnorodność tematyczna oraz swoboda kompozycyjna i stylistyczna • wie, że o charakterze felietonu decyduje autor, który odgrywa kluczową rolę w tekście, prezentując subiektywne spojrzenie na przedstawiane zjawiska i problemy • poznaje etapy pracy nad felietonem • poznaje życie i twórczość Elizy Orzeszkowej; dowiaduje się, że pisarka była dwukrotnie nominowana do Literackiej Nagrody Nobla • wie, jakie dzieła ukształtowały jej pozytywistyczny światopogląd
--	--	--	--	--

<p><i>Powracająca fala</i> Bolesława Prusa, s. 100</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Marek Szymaniak, <i>Tanio drogo</i> <i>kosztuje</i>, s. 108</p> <p>Okiem felietonisty. <i>Kroniki</i> <i>tygodniowe</i> Bolesława Prusa, s. 110</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Marcin Wicha, <i>Dzban</i>, s. 116</p> <p>ZR Sztuka pisania. Felieton, s. 118</p> <p>Eliza Orzeszkowa, infografika, s. 120</p> <p>Eliza Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i>, s. 122</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Melchior Wańkowicz, <i>Ziele</i> <i>na kraterze</i> (fragment), s. 133</p>	<p>Karta pracy do form wypowiedzi – felieton</p> <p>Sprawdzian do lektury</p> <p>Karty pracy – karta pracy nr 7 (powstanie styczniowe)</p> <p>Karty pracy – karta pracy nr 3 (powieść)</p> <p>Sprawdzian i test do lektury</p>			<ul style="list-style-type: none"> • wie, że Eliza Orzeszkowa to autorka powieści, nowel oraz tekstów publicystycznych oraz aktywna działaczka społeczna, współtwórczyni programu polskich pozytywistów, szczególnie w zakresie emancypacji kobiet • zna czas i okoliczności powstania noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej oraz cyklu o tym samym tytule • dostrzega elementy autobiograficzne w noweli (jednym z bohaterów jest Romuald Traugutt, wódz powstania styczniowego, którego Orzeszkowa ukrywała w posiadłości męża) • nazywa zabieg artystyczny, który wykorzystała autorka, aby ukazać w noweli świat natury; określa jego funkcję • odwołując się do fragmentu noweli <i>Gloria victis</i>, interpretuje, czego symbolem może być wiatr • charakteryzuje Tarłowskiego – jednego z bohaterów noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej – na podstawie opowieści dębu i świerku • rozważa, czy postawa Tarłowskiego podczas walki jest symbolem waleczności powstańców • omawia relacje łączące rodzeństwo: Anielę i Mariana, a także ich przyjaźń z Jagminem • porównuje Tarłowskiego z Jagminem • wymienia, za pomocą jakich środków artystycznego wyrazu został osiągnięty efekt dynamizacji w opisie bitwy • udowadnia, że Eliza Orzeszkowa w scenie ataku wroga na namiot z rannymi i śmierci Tarłowskiego zastosowała obrazowanie apokaliptyczne • wskazuje w noweli Elizy Orzeszkowej cechy mitu, baśni i legendy i wnioskuje, jaką funkcję pełni one w utworze • przedstawia wizerunek Romualda Traugutta, wodza powstania styczniowego • udowadnia, że autorka w swojej noweli nawiązała do etosu rycerskiego
---	--	--	--	--

<p>Powieść, infografika, s. 136</p> <p><u>lektura: Eliza Orzeszkowa, <i>Nad Niemnem</i>, s. 138</u></p> <p>Między pokoleniami..., s. 139</p> <p>W imię miłości. O przełamywaniu przesądów i barier klasowych, s. 145</p> <p>Dwa modele patriotyzmu – praca i walka, s. 150</p> <p>Henryk Sienkiewicz, infografika, s. 162</p> <p><u>lektura: Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>, (fragmenty) s. 164</u></p> <p>Zagłoba jako sarmata, s. 166</p> <p>Oblicza Andrzeja Kmicica, s. 172</p>	<p>Scenariusze do lektur – cykl scenariuszy do lektury <i>Potop</i></p> <p>Sprawdzian i test do lektury</p>			<ul style="list-style-type: none"> • analizuje narrację w noweli i odpowiada na pytanie, co Orzeszkowa osiągnęła dzięki wprowadzeniu różnych narratorów • omawia funkcję przyrody w kreacji świata przedstawionego • przypomina sobie, jaką funkcję pełnił motyw grobu w literaturze romantycznej, i ustala, jaką rolę odgrywa w noweli Eliza Orzeszkowej • wyjaśnia, jaka ocenę powstania i powstańców w swojej noweli zawarła Eliza Orzeszkowa • analizuje, w jaki sposób Eliza Orzeszkowa osiągnęła w swojej noweli efekt podniosłości • analizuje fragment opowieści reportażowych <i>Ziele na kraterze</i> Melchiora Wańkowicza, • porównuje Krysię Wańkowiczównę z Marianem Tarłowskim, bohaterem <i>Glorii victis</i> • na podstawie utworów: <i>Ziele na kraterze</i> oraz <i>Gloria victis</i> tłumaczy, co jest istotą tragizmu zarówno uczestników powstania styczniowego, jak i warszawskiego • porównuje literacki opis mogiły powstańców styczniowych z opisem kwatery powstańczej na Powązkach • analizuje, w jaki sposób we fragmencie <i>Ziele na kraterze</i> tragedia rodzinna została wpisana w tragedię narodu • rozważa, czy list ojca do Krysi ma cechy lamentu – utworu poetyckiego wyrażającego żal, poczucie bólu i niemocy wobec przeciwności losu • charakteryzuje powieść jako gatunek prozy o rozbudowanej, wielowątkowej fabule • wie, że w strukturze powieści kluczową rolę odgrywają narracja oraz – będący przedmiotem narracji – świat przedstawiony, czyli bohaterowie, czas i miejsce zdarzeń oraz fabuła • wie, jakie były początki powieści pozytywistycznej w Polsce
---	---	--	--	---

<p>Sienkiewiczowskie kreacje kobiet, s. 180</p> <p>Obraz społeczeństwa polskiego w <i>Potopie</i>, s. 184</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Jacek Kaczmarski, <i>Potop. Pan Kmicic</i>, s. 192</p> <p><u>Nauka o języku:</u> Stylizacja językowa na przykładzie <i>Potopu</i>, s. 194</p> <p>Miasto, infografika, s. 196</p> <p><u>lektura:</u> Bolesław Prus, <i>Lalka</i>, s. 198</p> <p><i>Lalka</i> – powieść o zmieniającej się rzeczywistości, s. 201</p> <p>Kim jest Stanisław Wokulski?, s. 207,</p> <p>Miłość w czasach ekonomii, s. 210</p>	<p>Sprawdzian i test do lektury</p> <p>Karta pracy – Karta pracy 5 (R. Koziołek, Szary geniusz)</p>			<ul style="list-style-type: none"> • jest świadomy, że w XVIII wieku powieść była podporządkowana dwóm głównym prądom artystycznym: realizmowi i naturalizmowi • dowiadyuje się, że największym osiągnięciem XIX wieku okazała się powieść dojrzałego (krytycznego) realizmu • charakteryzuje powieść realistyczną z podziałem na powieść tendencyjną i powieść dojrzałego realizmu oraz powieść naturalistyczną • zna czas i okoliczności powstania powieści Elizy Orzeszkowej <i>Nad Niemnem</i> • przedstawia problematykę powieści <i>Nad Niemnem</i> • dostrzega, że Eliza Orzeszkowa stworzyła liczne analogie do <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, konstruując powieść • wymienia najważniejszych bohaterów powieści i ich charakteryzuje • przedstawia różnice w sposobie myślenia bohaterów (Benedykta i Witolda) o problemach społecznych • udowadnia, że Witold reprezentuje ideały pozytywistyczne • porównuje Witolda z Zygmuntem jako przedstawicieli młodego pokolenia • na podstawie rozmów Benedykta z Witoldem oraz pani Andrzejewej z Zygmuntem wyjaśnia, czego dotyczy konflikt pokoleń w obu fragmentach • wyjaśnia, w jaki sposób Zygmunt został wychowany przez matkę i ocenia efekt takiego wychowania • wyjaśnia, jaki system wartości ma matka, a jaki – syn, biorąc pod uwagę stosunek do rodzinnych stron i zamieszkujących je ludzi • ustala, co jest tematem rozmowy bohaterki (Marty i Justyny) i jakie emocje im towarzyszą • analizuje zwierzenia Marty i odpowiada na pytania, jaki był status społeczny Marty, a jaki jej ukochanego, jak bohaterka tłumaczy swoją decyzję
---	---	--	--	--

<p>Żądza pieniądza, s. 215</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Michael Sandel, <i>Czego nie można kupić za pieniądze. Moralne granice rynku</i> (fragment), s. 219</p> <p>Na linii Warszawa – Paryż, s. 221</p> <p><u>Nawiązanie:</u> Paweł Smoleński, <i>Dziś wrzuta na Reichu</i> (fragment), s. 226</p> <p>Koniec idealistów, s. 228</p> <p>ZR lektura: Honoriusz Balzak, <i>Ojciec Goriot,</i> s. 239</p> <p>Pensjonat pani Vauquer i jego mieszkańcy, s. 240</p> <p>Kariera i upadek Jana Joachima Goriot, s. 246</p> <p><u>Nawiązanie:</u></p>	<p>Scenariusze do lektur – cykl scenariuszy do lektury <i>Ojciec Goriot</i></p> <p>Sprawdzian i test do lektury</p>			<p>o rezygnacji z małżeństwa oraz co uznaje za swoje największe przewinienie względem ukochanego; ocenia decyzję Marty</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje, jakie wartości propagowane w epoce pozytywizmu wyznaje Justyna • porównuje Martę z Justyną, biorąc pod uwagę ich postawy; zastanawia się nad ich cechami wspólnymi i różnymi • tłumaczy, co decyduje o tym, że opowieść Anzelma można uznać za legendę • określa problematykę poruszoną w historii opowiedzianej przez Anzelma • ustala, w jaki sposób historia grobu Jana i Cecylii funkcjonuje w społeczności Bohatyrowiczów • zastanawia się, kogo można uznać za kontynuatorów dzieła Jana i Cecylii, a komu nie udało się zrealizować takiego wzorca życia • odpowiada na pytanie, jakie pozytywistyczne ideały ujawniają się w legendzie o Janie i Cecylii • analizuje, jaka rolę przypisują opowieści Anzelma Krystyna i Lech Kujawscy • interpretuje fragment ukazujący zachowanie Jana przy Mogile • przedstawia wydarzenia, o jakich opowiada Jan • analizuje sposób ukazania Mogiły, biorąc pod uwagę wygląd grobu powstańców, zastosowane środki artystycznego wyrazu i ich funkcje • tłumaczy, czemu służy zastosowanie kontrastu między wyglądem miejsca, w którym znajduje się Mogiła, a tragedią, która się tam zdarzyła • udowadnia, że natura broni dostępu do Mogiły • zastanawia się, czego symbolem może być Mogiła, bierze pod uwagę symbolikę liczby czterdzieści często wymienianej w Biblii; uzasadnia swoje zdanie • określa stosunek Elizy Orzeszkowej do dwu modeli patriotyzmu – walki i pracy
--	---	--	--	--

<p>Jakub Małecki, <i>Żaglowce i samoloty</i>, s. 255</p> <p>Prowincjusz w wielkim świecie – inicjacja Eugeniusza Rastignaca, s. 257</p> <p>lektura: Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>, s. 267</p> <p>Przestrzeń w <i>Zbrodni i karze</i>. Realizm Fiodora Dostojewskiego, s. 269</p> <p>Rola kobiet w męskim świecie <i>Zbrodni i kary</i>, s. 272</p> <p>Czy można usprawiedliwić zbrodnię?, s. 277</p> <p>Przyjąć cierpienie, czyli Ewangelia według Soni, s. 256</p> <p><u>Nawiązanie:</u></p>	<p>Scenariusze do lektur – cykl scenariuszy do lektury <i>Zbrodnia i kara</i></p> <p>Sprawdzian i test do lektury</p>			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje świat przedstawiony powieści <i>Nad Niemnem</i> i udowadnia, że jest to utwór realistyczny • wypowiada się na temat, czy Benedykt Korczyński jest postacią tragiczną; uzasadniając odpowiedź, odwołuje się do przytoczonej wypowiedzi historyka literatury Jana Detki oraz przykładów z powieści • wykazuje, że świat kobiet w powieści <i>Nad Niemnem</i> jest bardzo zróżnicowany • odwołując się do wybranych fragmentów powieści, udowadnia, że praca i nauka stały się w <i>Nad Niemnem</i> kryterium oceny wartości człowieka • przedstawia rodzinę Korczyńskich jako mozaikę różnych postaw i dróg życiowych, charakteryzuje relacje zachodzące pomiędzy poszczególnymi członkami tej rodziny • omawia funkcję przyrody i rzeki w powieści Elizy Orzeszkowej • ustala, jaką rolę w <i>Nad Niemnem</i> odgrywa kontrast, podając przykłady, odwołuje się do kreacji bohaterów, stylu życia mieszkańców Korczyna i Bohatyrowiczów • udowadnia, że Eliza Orzeszkowa w swojej powieści prowadzi dialog z <i>Panem Tadeuszem</i> Adama Mickiewicza; wyniki pracy przedstawia w dowolnej formie graficznej • omawia rolę muzyki w kreowaniu świata przedstawionego – bierze pod uwagę koncerty w Korczynie, pieśni śpiewane przez Martę i Justynę, a także pieśni Bohatyrowiczów • przedstawia obraz dnia codziennego i obyczajów świątecznych ukazanych w powieści • omawia, jak w powieści Orzeszkowej zostały przedstawione dwory szlacheckie – bierze pod uwagę Osowce, Korczyn i Olszynkę • zna życie i twórczość Henryka Sienkiewicza • wie, że dowodem międzynarodowego uznania dla Sienkiewicza było przyznanie mu w 1905 r. Literackiej Nagrody Nobla
--	---	--	--	--

<p>Przemysław Myszor, <i>To nie był film</i>, s. 290</p> <p><i>Zbrodnia i kara</i> Dostojewskiego opowiedziana językiem animacji, s. 292</p> <p>Melodramat w świecie pozorów. <i>Anna Karenina</i> Joego Wrighta, s. 295</p> <p>ZR Nauka o języku: Wybrane zasady polskiej ortografii (cz. 1), s. 299</p> <p>Pisownia wyrazów wielką i małą literą, s. 300</p> <p>Pisownia wielką literą ze względów grzecznościowych, s. 301</p> <p>Pisownia partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy, s. 302</p>				<ul style="list-style-type: none"> • wie, że Sienkiewicz oprócz intensywnej pracy twórczej angażował się także w działania społeczne • zna czas i okoliczności powstania powieści Henryka Sienkiewicza <i>Potop</i> • wie, że <i>Potop</i> to druga część <i>Trylogii</i>, na którą składają się także <i>Ogniem i mieczem</i> oraz <i>Pan Wołodyjowski</i> • dowiaduje się, że Sienkiewicz, jako autor <i>Trylogii</i>, zrezygnował ze ścisłego realizowania założeń programowych pozytywistów • zna problematykę utworu – wie, że głównym wątkiem <i>Potopu</i> jest pełna zwrotów akcji historia Andrzeja Kmicica i Oleńki Billewiczówny, ukazana na tle wojny ze Szwedami • wie, że kostium historyczny pozwolił Sienkiewiczowi na ukazanie panoramy społecznej Polski szlacheckiej • rozpoznaje w <i>Potopie</i> sposoby kreowania świata przedstawionego • charakteryzuje Zagłobę, ocenia jego zachowanie, wskazuje wartości, które były najważniejsze dla bohatera • rozpoznaje w <i>Potopie</i> różne rodzaje komizmu, analizując portret Zagłoby • podczas omawiania powieści Sienkiewicza ocenia zachowanie polskiej szlachty • odwołując się do całej powieści oraz do fragmentu tekstu historyka literatury Piotra Millatiego, przedstawia Zagłobę jako Sarmatę • porównuje postać Zagłoby z obrazem szlachcica w <i>Pamiętnikach</i> Jana Chryzostoma Paska i wypowiada się, czy Onufry Zagłoba ma cechy siedemnastowiecznego sarmaty • określa, czego dotyczyła rozmowa Kmicica z Oleńką • określa stosunek Kmicica do ludzi o niższym statusie społecznym
--	--	--	--	--

<p>Pisownia cząstek -bym, -byś, -byśmy, -byście, s. 304</p> <p>Pozytywizm – podsumowanie, s. 305</p>	<p>Sprawdziany do epok – pozytywizm w wersji A i B z kluczem odpowiedzi</p> <p>Karta pracy do epok – karta pracy 4 (J. Kulczycka-Saloni, Pozytywizm)</p> <p>Mapa mentalna – pozytywizm</p>		<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat, jaką postawę wobec prawa prezentuje Kmicic • nazywa uczucia, którymi Kmicic darzy Oleńkę • przedstawia cechy Kmicica, które ujawniają się w rozmowie z Oleńką • charakteryzuje stan emocjonalny Kmicica, opisuje jego zachowanie • wnioskuje, co jest symbolem zmian w życiu chorążego orszańskiego • ocenia postępowanie Kmicica w trakcie walk o Jasną Górę • wskazuje fragmenty, w których Sienkiewicz dokonał heroizacji bohatera – podaje przykłady użytych w tym celu środków językowych • omawia kreację postaci Kmicica jako bohatera dynamicznego, odwołując się do całego utworu oraz do wypowiedzi literaturoznawcy Ryszarda Koziółka • udowadnia, że uczucia Oleńki wobec Kmicica są pełne sprzeczności • charakteryzuje Oleńkę, odwołując się do treści fragmentu <i>Potopu</i> oraz do wypowiedzi eksperta – Jolanty Sztachelskiej • porównuje Oleńkę z Anusią • prezentuje cechy księcia Janusza Radziwiłła, które dostrzega szlachta • wskazuje elementy charakterystyki bezpośredniej i pośredniej księcia Janusza • omawia różnice między oceną Radziwiłła dokonaną przez szlachtę a jego oceną dokonaną przez Zagłobę • wskazuje, w czym przejawia się brak szacunku księcia Bogusława dla władcy panującego w Polsce • omawia ambicje polityczne Radziwiłłów • ocenia postawę księcia Bogusława Radziwiłła i jego stosunek do Polski • interpretuje alegorię Polski jako „postaw czerwonego sukna” • analizuje obraz szlachty jako żołnierzy
--	---	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • ocenia morale i wartość bojową wojska opisanego w powieści Sienkiewicza • charakteryzuje szlachtę ukazaną pod Ujściem w kontekście wartości tworzących ideologię sarmacką • charakteryzuje Kurpiów; odwołuje się do umiejętności, jakie podziwiał w nich Kmicic • charakteryzuje relacje między Kmicicem a księciem Januszem Radziwiłłem • opisuje wątki miłosne w <i>Potopie</i> • omawia wpływ Andrzeja Kmicica na zmianę postawy króla Jana Kazimierza • przedstawia <i>Potop</i> jako powieść historyczną • porównuje wizerunek Kmicica ukazany w powieści Henryka Sienkiewicza z bohaterem w utworze poetyckim <i>Potop. Pan Kmicic</i> Jacka Kaczmarskiego • analizuje, do jakich wydarzeń z <i>Potopu</i> Sienkiewicza nawiązuje tekst Jacka Kaczmarskiego • ustala, jaki obraz Kmicica został przedstawiony w wierszu Kaczmarskiego • przypomina sobie, czym jest pamflet • odszukuje fragmenty z wiersza Jacka Kaczmarskiego o ironicznym wydźwięku • dostrzega, że w związku z przyspieszoną urbanizacją wynikającą z rewolucji przemysłowej miasta stały się w pozytywizmie częstym tematem i pełnoprawnym bohaterem utworów literackich • rozumie, że w założeniach pozytywistów miasto miało być odwzorowaniem społeczeństwa stanowiącego dobrze funkcjonujący organizm dzięki współpracy różnych warstw społecznych • wie, że Paryż był symbolem nowoczesnej cywilizacji w XIX wieku • wie, że Warszawa była miastem, którego obraz dominował w twórczości polskich pozytywistów • wie, że metropolią Wschodu ówczesnie był Petersburg, stolica Imperium Rosyjskiego
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje symbolikę miasta – dostrzega jego nowoczesność, rozwarstwienie społeczne; postrzega je jako miejsce upadku czy pejzaż duszy bohatera • zna czas i okoliczności powstania powieści <i>Lalka</i> Bolesława Prusa • zapoznaje się ze strukturą powieści: wie, że <i>Lalka</i> to powieść dojrzałego realizmu, że oprócz narracji autorskiej (trzecioosobowej) Prus wprowadził narrację pamiętnikarską (pierwszoosobową) • dowiadyuje się, że Prus dokonał psychologizacji postaci, wprowadzając elementy monologu wewnętrznego, przezroczysty styl narracji autorskiej połączył z dużą indywidualizacją języka postaci, a narrację pamiętnikarską Rzeckiego pogłębił o elementy humorystyczne • rozpoznaje tematykę i problematykę <i>Lalki</i> oraz jej związek z programami epoki pozytywizmu, zjawiskami społecznymi, historycznymi i egzystencjalnymi • wskazuje w powieści sytuacje, wydarzenia i postaci, które świadczą o pozytywistycznej wierze w pracę jako nośnik wyższych wartości • wskazuje, którzy bohaterowie realizują pozytywistyczne hasła rozwoju nauki i postępu technicznego • wyjaśnia, jaki jest stosunek Prusa do pozytywistycznej wiary w pracę organiczną • wskazuje wątek główny i wątki poboczne • rozpoznaje w <i>Lalce</i> sposoby konstruowania świata przedstawionego, odróżnia czas akcji od czasu fabuły • omawia ideały głoszone przez bohaterów epoki romantyzmu • opisuje sklep Mincla – wyjaśnia, o jakiej konwencji świadczy użycie przez Prusa szczegółowego opisu • przedstawia starego Mincla – opisuje jego wygląd, zachowanie, stosunek do handlu • charakteryzuje zachowanie Jana i Franca Minclów, Katza oraz Rzeckiego
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje motyw lalki i wyjaśnia, w jaki sposób realizuje on topos <i>theatrum mundi</i> • analizuje sposób prowadzenia narracji • opisuje przestrzeń sklepu Wokulskiego • opisuje zachowanie subiektów oraz Wokulskiego • analizuje, jaki charakter miał sklep za czasów Jana Mincla, a jaki wtedy, gdy prowadził go Wokulski • określa rodzinę Minclów w społeczeństwie mieszczańskim ówczesnej Warszawy • przedstawia w formie planu losy Wokulskiego na tle wydarzeń historycznych i zmian społeczno-cywilizacyjnych ukazanych w powieści • na podstawie przytoczonych fragmentów powieści charakteryzuje Stanisława Wokulskiego jako romantyka i pozytywistę – bierze pod uwagę wydarzenia z życia Wokulskiego oraz jego zachowania, postawy i wybory • ustala, co ukształtowało postawę Wokulskiego • charakteryzuje przedstawicieli arystokracji • wyjaśnia, co myśli Izabela o Wokulskim i czym się kieruje, oceniając go, oraz jakie emocje jej towarzyszą • interpretuje los Izabeli w kontekście sytuacji kobiet w XIX-wiecznym społeczeństwie • analizuje sen Izabeli – interpretuje jego metaforyczne znaczenie oraz omawia symboliczne znaczenie powozu, maszyn, gry w karty • wymienia cechy Izabeli • nazywa zabiegi narracyjne, za pomocą których Prus charakteryzuje Izabelę Łęcką • na podstawie fragmentu eseju Ryszarda Koziółka i fragmentu tekstu <i>Lalki</i> omawia postawę Izabeli • zastanawia się, jaki wpływ na sposób zdobywania ukochanej ma „myślenie ekonomiczne” bohatera • wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju wątku miłosnego Wokulskiego i Izabeli Łęckiej odegrała pani Wąsowska
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i ocenia postępowanie Wokulskiego względem kobiet • przedstawia poglądy Szumana na temat roli pieniądza w społeczeństwie • określa status majątkowy Wokulskiego i ocenia wpływ kapitału posiadanego przez Wokulskiego na jego awans społeczny • określa wpływ prezesowej Zasławskiej na kształtowanie pozycji Wokulskiego wśród arystokratów • opisuje przestrzeń Powiśla, tłumaczy, jak wygląda życie biedoty miejskiej na przykładzie jego mieszkańców • tłumaczy, jak Wokulski pomógł Węgielkowi, Wysockiemu i Mariannie • porównuje obraz Powiśla z obrazem Paryża • interpretuje stwierdzenie, którym określił siebie Wokulski: „chory na raka duszy” • wykorzystuje fragmenty powieści oraz tekst ekspercki Krzysztofa Rutkowskiego, aby określić, jak Wokulski ocenia Paryż • przedstawia problem podjęty w reportażu <i>Dziś wrzuta na Reichu</i> Pawła Smoleńskiego i ustala, jak ludzie w latach 90. XX wieku radzili sobie z biedą i bezrobociem, oraz jaki mieli moralny stosunek do tego, co robią • przedstawia postawę biedoty miejskiej w powieści Prusa i porównuje ją z postawą mieszkańców reportażu Pawła Smoleńskiego • ustala, jak Wokulski ocenia samego siebie • wie, jaka choroba – zdaniem Szumana – gnębi Wokulskiego, i nazywa główną jej przyczynę • wie, jakimi ideałami kierował się w życiu Wokulski, i co się z nimi stało • czyta w przypisach informacje o książkach, po które sięgał Wokulski, i na tej podstawie wypowiada się, jak oddziaływał na Wokulskiego <i>Don Kichot</i>, oraz w jakim celu czytał lektury z dzieciństwa
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia scenę śmierci Rzeckiego w kontekście słów Szumana: „Ostatni to romantyk!” • na podstawie odpowiednich fragmentów powieści wypowiada się na temat, kogo nazywa się idealistami, jakie wartości oni wyznają, jak kończą idealisci, i jak są postrzegani przez otoczenie • wskazuje cechy powieści dojrzałego realizmu w <i>Lalce</i> • interpretuje zakończenie historii Wokulskiego – wypowiada się na temat rozwiązania akcji • wskazuje w powieści cechy felietonu, biorąc pod uwagę, że Prus przez ponad 20 lat pracował w gazecie jako felietonista • zna czas i okoliczności powstania powieści Honoriusza Balzaka <i>Ojciec Goriot</i>; wie, że stanowi ona rozległą panoramę społeczeństwa francuskiego 1. poł. XIX wieku • wie, że <i>Ojciec Goriot</i> to powieść realistyczna • opisuje przestrzeń pensjonatu pani Vauquer • ustala, jaką funkcję w kontekście całego fragmentu pełni pierwsze zdanie opisujące zachowanie kota • opisuje panią Vaquer • podaje, jakie środki stylistyczne dominują w opisie bohaterki – wskazuje przykłady i ustala, jak kształtują wizerunek postaci • wskazuje związek między wyglądem właścicielki a atmosferą jej pensjonatu • przedstawia strukturę pensjonatu pani Vauquer, biorąc pod uwagę mieszkańców, ich status materialny i społeczny, sytuację życiową i warunki, w jakich mieszkają • wie, co łączy mieszkańców domu pani Vauquer mimo różnego statusu materialno-społecznego • interpretuje ostatnie zdanie przytoczonego fragmentu jako zapowiedź problematyki społecznej podejmowanej w utworze • przedstawia sytuację finansową ojca Goriot
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co jest przyczyną zmiany stosunku gospodyni i lokatorów do ojca Goriot • przedstawia dzieje ojca Goriot i jego rodziny • prezentuje sylwetkę Goriota • ustala, jaki jest stosunek narratora do bohatera i wskazuje sformułowania służące jego wyrażeniu – dominujący środek stylistyczny • udowadnia, że Goriot jest bohaterem na miarę swoich czasów • wyjaśnia, jak ojciec Goriot wychował swoje córki i jak to wpłynęło na ich życiowe wybory • porównuje ojca Goriot z Harpagonem, bohaterem <i>Skapca</i> Moliera • porównuje monolog Harpagona, bohatera <i>Skapca</i> Moliera, i Joachima Goriot, bohatera powieści Balzaka • omawia relacje w rodzinie narratora utworu <i>Żaglowce i samoloty</i> Jakuba Małeckiego • porównuje Felicjana Taranowicza z Joachimem Goriot; udowadnia, że postawa obu bohaterów jako ojców jest źródłem zaburzenia relacji rodzinnych • prezentuje postać Eugeniusza de Rastignaca; analizuje, jak zmienia się zachowanie i sposób widzenia świata przez bohatera • wyjaśnia, na czym polega intryga, którą knuje wicehrabina, i jaki jest jej cel • interpretuje wypowiedź pani de Beauséant • wyjaśnia, jakich rad udziela Eugeniuszowi kuzynka, i co uświadamia sobie Rastignac po wyjściu od niej • analizuje, jakie uczucia wywołała w Eugeniuszu śmierć Joachima Goriot • porównuje postawy Rastignaca oraz Anastazji i Delfiny w obliczu śmierci Goriot • wyjaśnia, jak Eugeniusz zareagował na widok medalionu Goriot w rękach pani Vauquer • analizuje ceremoniał żałobny i pogrzebowy jako proces poznawczy
--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • śledzi sposób konstruowania przez Balzaka bohaterów, zwraca uwagę, co wpłynęło na kreację postaci • ustala, czy sposób tworzenia bohaterów przez Balzaka był zgodny z ideą determinizmu • przedstawia, w jaki sposób kreacja ojca Goriot wpłynęła na inne wątki fabularne w powieści • uzasadnia swoją opinię odnośnie stwierdzenia, że Vautrin to niemoralny bohater moralny • przedstawia biografię Eugeniusza de Rastignaca jako ciąg kompromisów z własnym sumieniem • omawia kreację wybranych postaci kobiecych w powieści Balzaka • ocenia, jaki obraz arystokracji wyłania się z powieści • przedstawia miejsca znaczące w opisie Paryża • zna czas i okoliczności powstania utworu <i>Zbrodnia i kara</i> Fiodora Dostojewskiego • wie, że <i>Zbrodnia i kara</i> do dziś pozostaje jednym z największych osiągnięć pisarza • wie, że Dostojewski, pisząc powieść, korzystał z osiągnięć XIX-wiecznej powieści realistycznej – rozumie, że świat przedstawiony jest bliski rzeczywistości • dowiaduje się, że utwór Dostojewskiego przypomina powieść kryminalną, mimo że autor wyszedł poza tradycyjną konwencję • dostrzega, że Dostojewski w <i>Zbrodni i karze</i> zastosował wielogłosowość, która polega na przedstawieniu samodzielnych, równorzędnych idei, postaw bohaterów • dowiaduje się, że zastosowane w powieści tzw. nazwiska znaczące to jeden ze sposobów kreacji bohatera, charakteryzujący go i sugerujący odbiorcy ocenę jego postawy i działania
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie przytoczonych fragmentów przedstawia obraz Petersburga, kamienicy i przestrzeni, w której żyje Rodion • umie wyjaśnić, w jaki sposób przestrzeń określa status bohatera • dokonuje krótkiej charakterystyki Raskolnikowa, przedstawia bohatera, bierze pod uwagę jego wygląd i zachowanie, ocenia, jaki wpływ na jego zachowanie ma przestrzeń, w której żyje • określa, jak autor <i>Zbrodni i kary</i> wypełnia założenia realizmu • analizując tekst eksperta Jarosława Iwaszkiewicza, wypowiada się na temat, jaką rolę odgrywa miasto w kreowaniu postaci literackich i w jaki sposób przedstawiona wizja miasta odzwierciedla relacje społeczne • opisuje sytuację materialną rodziny Raskolnikowów • przedstawia historię Duni Raskolnikowej • przedstawia postać Marfy Pietrownej • na podstawie fragmentu <i>Zbrodni i kary</i> oraz tekstu eksperckiego omawia sytuację kobiet w 2. poł. XIX wieku • przedstawia teorię, którą wygłosił Raskolnikow na temat prawa ludzi do życia; zwraca uwagę na kryteria, którymi się kierował • określa temat artykułu Rodiona Raskolnikowa; omawia główne założenia teorii Raskolnikowa na temat ludzi zwykłych i niezwykłych • zastanawia się, dlaczego Raskolnikow w swojej argumentacji nie wspomina o wielkich władcach, naukowcach i dowódcach wojskowych • analizuje, w jaki sposób Raskolnikow ocenia Sonię • określa, jaką rolę w życiu Soni odgrywa wiara • przedstawia etapy duchowego odrodzenia Raskolnikowa • przedstawia sny Raskolnikowa i zastanawia się, jaką funkcję pełnią one w ukazaniu psychiki
--	--	--	--	--

				<p>bohatera; w tym celu odwołuje się do tekstu Ericha Fromma</p> <ul style="list-style-type: none"> • zastanawia się, jaka jest funkcja śnienia w <i>Zbrodni i karze</i>, odwołując się do traktowania snu w romantyzmie • podaje inne przykłady nawiązań do marzeń sennych w literaturze • interpretuje fakt przyznania się Raskolnikowa do winy w kontekście idei odkupienia; bierze pod uwagę wypowiedź Czesława Miłosza i fragment <i>Dziennika</i> Witolda Gombrowicza oraz definicję słowa ‘odkupienie’ • omawia rolę kobiet w historii Raskolnikowa • porównuje postawę Swidrygajłowa wobec Duni ze stosunkiem do niej Łużyna • formułuje wnioski na temat roli mężczyzn w społeczeństwie 2.pół. XIX wieku • wyjaśnia, na czym polega tragizm Katarzyny Iwanownej Marmieladowej – matki i żony • przedstawia destrukcyjny wpływ nałogu na życie jednostki i społeczeństwa na przykładzie postaci Marmieladowa • charakteryzuje Swidrygajłowa i Łużyna • przedstawia modele rodziny, które funkcjonują w powieści • omawia obraz społeczeństwa rosyjskiego ukazanego w <i>Zbrodni i karze</i> • wyjaśnia sens powtarzających się elementów przestrzennych w powieści – odwołuje się w tym celu do symbolicznej interpretacji: góra – dół, otwarte – zamknięte • przypomina sobie obrazy Warszawy i Paryża opisane w <i>Lalce</i> Bolesława Prusa i porównuje je z obrazem Petersburga w <i>Zbrodni i karze</i> • zastanawia się nad rolą, jaką odgrywa przestrzeń miasta w powieści realistycznej • omawia obrazowanie typowe dla naturalizmu
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • porównuje koncepcję sprawiedliwości proponowaną przez Raskolnikowa ze sposobem jej rozumienia przez samozwańczych stróżów prawa kreowanych przez popkulturę (np. Punisher, Dexter); dostrzega niebezpieczeństwa takiej postawy • ustala, kim jest podmiot liryczny utworu <i>To nie był film</i> Przemysława Myszora, w jakim celu wprowadzono do tekstu dialogi bohaterów, co dzięki temu uzyskano • określa funkcję refrenu w piosence z repertuaru zespołu Myslovitz • wyciąga wnioski na temat zderzenia rzeczywistości z fikcją na podstawie tekstu piosenki <i>To nie był film</i> • wskazuje podobieństwa i różnice między bohaterami piosenki Myslovitz oraz Raskolnikowem; bierze pod uwagę motywy i konsekwencje zbrodni • wymienia popularne do dzisiaj utwory literackie przedstawiające historie miłosne • podsumowuje wiadomości na temat pozytywizmu
	I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> • przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych I.2.1 • analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację I.2.2 • rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe I.2.3 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega odmienne od romantyków podejście twórców pozytywistycznych do sztuki • rozumie, że dzieło artystyczne miało być dla twórców pozytywistycznych odwzorowaniem rzeczywistości, próbą uchwycenia problemów społecznych i opowieścią o codzienności • zauważa, że wg Aleksandra Gierymskiego artysta to: obserwator, badacz, świadek swoich czasów • rozpoznaje, że Aleksander Gierymski tworzył malarskie reportaże z życia Warszawy w zgodzie z pozytywistycznym podejściem do sztuki i ówczesnie obowiązującymi tendencjami • odczytuje obraz Aleksandra Gierymskiego <i>Piaskarze</i> jako pozaliteracki tekst kultury, stosując kod właściwy malarstwu: analizuje kompozycję obrazu, określa, co stanowi jego centrum, zastanawia się nad różnicami w sposobie ukazania

			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki I.2.4 • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki I.2.5 	<p>pierwszego i drugiego planu, wyjaśnia asymetryczną kompozycję i wnioskuje, co dzięki niej osiągnął artysta; określa funkcję światła na obrazie</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna genezę powstania obrazu <i>Piaskarze</i> • wie, na czym polegał faktograficzny realizm Aleksandra Gierymskiego • na podstawie fragmentu tekstu historyka i krytyka sztuki Janusza Boguckiego ustala, jaka wartość w malarstwie Aleksandra Gierymskiego dostrzegł Bolesław Prus • wypowiada się na temat, czy życie codzienne powinno być przedmiotem zainteresowania sztuki; udzielając odpowiedzi, nawiązuje do twórczości Aleksandra Gierymskiego i zdjęcia Augusta Sander <i>Pomocnik murarza</i> • wie, że tematem rozprawy <i>Metoda pozytywna w szesnastu wykładach</i> Augusta Comte'a jest szczegółowa analiza różnych nauk oraz charakterystycznych dla nich metod badawczych • dostrzega, że August Comte wyróżnił sześć nauk podstawowych: matematykę, astronomię, fizykę, chemię, biologię oraz socjologię, którą nazwał fizyką społeczną • określa, dlaczego Comte wśród dyscyplin naukowych umieścił teologię i metafizykę; analizuje jego stosunek do nich • formułuje definicję filozofii pozytywnej opartej na poszukiwaniu praw • określa wpływ dzieła Johna Stuarta Milla <i>Utylitaryzm</i> na rozwój filozofii pozytywizmu • rozpoznaje w zbiorze artykułów Milla system etyki zwany utylitaryzmem, którego główną zasadą jest użyteczność • wyjaśnia, czym jest utylitaryzm według Milla • określa, jaki cel wyznacza człowiekowi Mill • na podstawie tekstu Herberta Spencera <i>Jednostka wobec państwa</i> określa rodzaje funkcjonowania
--	--	--	--	--

				<p>państwa i wyjaśnia, co jest wyznacznikiem dobrze funkcjonującego państwa i społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, że publicystyka to dział piśmiennictwa, na który składają się wypowiedzi na aktualne tematy dotyczące m.in. polityki, gospodarki, społeczeństwa, kultury • dostrzega, że teksty publicystyczne prezentują punkt widzenia autora, który komentuje i ocenia przedstawiane fakty w celu kształtowania opinii publicznej • wymienia wśród gatunków publicystycznych: artykuł, felieton, reportaż, wywiad, polemikę, recenzję • rozpoznaje specyfikę artykułu programowego <i>My i wy</i> Aleksandra Świętochowskiego • przedstawia obraz artysty ukazany w artykule <i>Utylitaryzm w literaturze</i> Piotra Chmielowskiego • precyzuje, jakie oczekiwania wobec artystów ma autor artykułu <i>Utylitaryzm w literaturze</i> • interpretuje symbolikę przykładowych logotypów odnoszących się do działań społecznych i wnioskuje, w jaki sposób oddziałują one na odbiorców • analizuje na podstawie artykułu <i>O Żydach i kwestii żydowskiej</i>, co – według Elizy Orzeszkowej – stanowi przeszkodę w asymilacji mniejszości żydowskiej • udowadnia, że postulaty Elizy Orzeszkowej są zgodne z założeniami organicyzmu • analizuje obraz Stanisława Grocholskiego <i>Modlący się Żyd</i> • dowodzi, że analizowane teksty: <i>Utylitaryzm w literaturze</i>, <i>O Żydach i kwestii żydowskiej</i>, <i>Kilka słów o kobietach</i> są artykułami • wśród tekstów prasowych Chmielowskiego i Orzeszkowej rozróżnia wiadomość i komentarz • spośród omawianych artykułów wskazuje ten, w których komentarz jest dominujący, oraz tekst,
--	--	--	--	---

				<p>w którym dysproporcja między wiadomością a komentarzem jest najmniejsza</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje strukturę tekstu Agnieszki Graff <i>Świat bez kobiet</i>: wskazuje główny problem, formułuje tezę, wymienia argumenty, które wykorzystuje autorka do uzasadnienia swojej tezy, formułuje wnioski, do których dochodzi Graff • rozpoznaje specyfikę tekstu publicystycznego – artykułu oraz środki językowe i ich funkcje w nim zastosowane • wymienia elementy artykułu prasowego (tytuł, lid, tekst, śródtytuły, zakończenie) • charakteryzuje realizm w malarstwie jako kierunek w sztuce odznaczający się wnikliwością i wiernością rekonstrukcji rzeczywistego świata, upodobaniem do tematów związanych z prozą życia • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki – obrazy realistów: Étienne Rousseau, Ilja Riepin, Gustave Courbet, Honoré Daumier • charakteryzuje naturalizm w malarstwie jako odmianę realizmu • dostrzega skłonność naturalistów do antyestetyzmu • odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki – obrazy naturalistów: Léon Augustin Lhermitte, Gustave Guillaumet, Jean-François Raffaëlli, Émile Friant • ogląda film <i>Cud purytów</i> w reż. Izabelli Cywińskiej i zastanawia się, co łączy ten film z nowelą Marii Konopnickiej <i>Mendel Gdański</i> • opisuje postaci tworzące rzeźbę <i>Fatum. Dusza odrywająca się od ciała</i> Xawerego Dunikowskiego; omawia kompozycję dzieła; ustala, za pomocą jakich artystycznych rozwiązań rzeźbiarz przedstawił potęgę fatum • wskazuje w noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej te fragmenty utworu, dla których
--	--	--	--	---

				<p>ilustracją mogłyby być zamieszczone przy tekście obrazy: <i>Pożegnanie powstańca</i> oraz <i>Bitwa</i> z cyklu „Polonia” Artura Grottgera, <i>Walka powstańcza</i> Michała Elwiro Andriolliego</p> <ul style="list-style-type: none"> • ogląda filmową adaptację powieści <i>Potop</i> Henryka Sienkiewicza w reżyserii Jerzego Hoffmana • podczas analizy powieści <i>Lalka</i> Bolesława Prusa porównuje literacki opis Powiśla z dziełem malarskim Aleksandra Gierymskiego <i>Powiśle</i> • podczas odbioru dzieła malarskiego zwraca uwagę na sposób przedstawienia postaci i elementy scenarii pojawiające się w obu tekstach kultury • zwraca uwagę na to, które wydarzenia i postaci przedstawione w powieści <i>Zbrodnia i kara</i> zostały wyeksponowane w filmie Piotra Dumay • w trakcie projekcji filmu animowanego zwraca uwagę na motywy zwierzęce • zastanawia się, czy chronologia zdarzeń w filmie zgadza się z porządkiem przyczynowo-skutkowym świata przedstawionego powieści Fiodora Dostojewskiego • analizuje, w którym momencie w filmie dochodzi do sceny zbrodni, i porównuje jej umiejscowienie z literackim pierwowzorem • interpretuje metafory wizualne, z jakich korzysta reżyser przedstawiając scenę zbrodni • udowadnia, że reżyser wykorzystał w filmie konwencję oniryczną • śledzi ujęcia, w których postaciom ludzkim nadano cechy zwierzęce, i ustala, jaką funkcję pełnią motywy zwierząt w filmie • śledzi, jak zmienia się sposób ukazywania Raskolnikowa w różnych scenach filmu, i czemu to służy • wyjaśnia, w jaki sposób wykreowano postać lichwiarki w filmie
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • analizuje kolorystykę filmu, interpretuje jej symboliczny sens i zastosowany w niektórych kadrach kontrast • wyjaśnia, dlaczego reżyser pominął w swoim filmie postać Porfirego Pietrowicza • stawia hipotezy, jaką funkcję pełni w filmie tajemniczy obserwator obecny w kluczowych momentach wydarzeń • określa rolę muzyki Janusza Hajduna, która towarzyszy scenom • nazywa dźwięki pojawiające się w filmie i określa ich funkcje • odpowiada, jaką rolę w kreowaniu nastroju odgrywa rodzaj animacji zastosowany przez Piotra Dumałę • wypowiada się, na który problem w filmie reżyser kładzie największy nacisk • przypomina sobie znane filmowe dramaty i wymienia cechy tego gatunku • w trakcie oglądania <i>Anny Kareniny</i> zwraca uwagę na ujęcia charakteryzujące się teatralnością • po obejrzeniu filmu przedstawia historię głównej bohaterki i wyjaśnia, które cechy Anny Kareniny wyeksponowała w swojej kreacji aktorskiej Keira Knightley; wyjaśnia także, jaką cenę zapłaciła bohaterka za miłość • analizuje scenę balu, określa rolę kostiumu w tworzeniu postaci Anny Kareniny i hrabiego Wrońskiego, wskazuje elementy groteski • odwołuje się do symboliki lustra • porównuje filmowe wizerunki Aleksieja Karenina i Aleksieja Wrońskiego, ocenia, który z nich budzi sympatię widzów i dlaczego • na podstawie filmu określa rolę kobiety w małżeństwie w XIX stuleciu
--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • porównuje historię opowiedzianą w filmie ze znanymi literackimi lub filmowymi przykładami nieszczęśliwej miłości • analizuje nawiązania do teatru; wypowiada się, jaki efekt osiągnął reżyser poprzez nadanie niektórym scenom rytmizacji; określa, których scenach można odnaleźć motyw <i>theatrum mundi</i> • ustala, w jakim celu w warstwie opowieści pojawiły się nawiązania do teatru, biorąc pod uwagę recenzję Marcina Bałczewskiego • odnajduje w filmie elementy charakterystyczne dla melodramatu • wypowiada się, jaką rolę w konstruowaniu ujęć odegrała muzyka • przygląda się obrazom i tłumaczy, z którymi kadrami filmowymi się one kojarzą i w jakim celu reżyser tworzy sceny na wzór obrazów
	II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego		<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi II.1.1 • rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze II.1.2 • rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi II.1.3 • rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi II.1.4 	<ul style="list-style-type: none"> • analizując tekst Agnieszki Graff wyjaśnia, w jaki sposób język odzwierciedla stosunek do kobiet • wie, w jaki sposób działa mechanizm etykietowania • omawia budowę słowotwórczą rzeczownika „naszym” użytego w tekście <i>Dobry wieczór: naszym</i> Łukasza Górczycy • wskazuje w powieści <i>Potop</i> Henryka Sienkiewicza przykłady wypowiedzi, w których dominuje mowa pozornie zależna, i wypowiada się, w jakim celu została zastosowana • analizując treść powieści <i>Zbrodnia i kara</i>, dowiadyuje się, że w tradycji rosyjskiej funkcjonują tzw. imiona patronimiczne (odojcowskie), utworzone od imienia ojca, które mają na celu wskazać pochodzenie • analizując treść powieści <i>Zbrodnia i kara</i>, dowiadyuje się, że zarówno nazwiska jak i imiona bohaterów powieści są znaczące (Katarzyna – gr. „zawsze czysta”), tworzone od słów mających

				<p>wskazywać podstawową cechę postaci, często o wyraźnym zabarwieniu stylistycznym lub emocjonalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala, jaką funkcję pełni powtórzenie zaimków „każdy”/„każda” w tekście <i>Literatura polska okresu realizmu i naturalizmu</i>
	<p>II. Kształcenie językowe. Zróznicowanie języka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście II.2.1 • rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania II.2.2 • rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna itp.) oraz określa ich funkcje w tekście II.2.3 • rozpoznaje zapożyczenia w polszczyźnie i rozumie ich funkcje II.2.5 • zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym II.2.6 • rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego II.2.7 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w artykule Aleksandra Świętochowskiego <i>My i wy</i> słownictwo o zabarwieniu emocjonalnym służące charakterystyce romantyków i pozytywistów oraz określa jego funkcję • tłumaczy stylizację jako celowe wprowadzenie do wypowiedzi elementów typowych dla jakiegoś stylu • rozumie, że można nadawać cechy stylu charakterystycznego dla autorów dzieł czy epok literackich (styl indywidualny) • dowiadyuje się, że stylizacja może dotyczyć różnych poziomów języka: fonetyki, fleksji, leksyki, budowy składniowej, frazeologii • wymienia funkcje stylizacji • podaje rodzaje stylizacji (archaizację, dialektyzację, kolokwializację, stylizację środowiskową, mitologizację, stylizację biblijną, stylizację literacką) oraz przykłady ich użycia w różnorodnych tekstach • potrafi scharakteryzować różne rodzaje stylizacji • określa funkcje wykorzystanych stylizacji • definiuje pojęcia: pastisz, parodia, trawestacja i łączy je ze stylizacją literacką • w podanym fragmencie <i>Chłopów</i> Władysława Reymonta nazywa i porównuje rodzaje stylizacji zastosowane w partiach dialogowych i narracyjnych oraz określa ich charakterystyczne cechy • we fragmencie <i>Monachomachii</i> Ignacego Krasickiego wskazuje elementy świadczące o stylizacji literackiej • wskazuje elementy stylizacji środowiskowej we fragmencie <i>Dobrej czytanki wg św. ziom'a Janka</i>, 	

				<p>która jest przekładem Ewangelii na slang młodzieżowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie słowa „naszym” na podstawie treści całego felietonu Łukasza Gorczycy <i>Dobry wieczór: naszym</i> • udowadnia, że postać Romualda Traugutta została wyidealizowana w noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej (mitologizacja postaci, stylizacja na język Biblii) • tłumaczy, dlaczego Eliza Orzeszkowa w powieści <i>Nad Niemnem</i> stosuje język ezopowy, i określa funkcje tego zabiegu • udowadnia, że zróżnicowanie języka w powieści <i>Nad Niemnem</i> jest jej istotnym elementem jako powieści realistycznej • przypomina pojęcie stylu i stylizacji • dostrzega, że Henryk Sienkiewicz, aby odtworzyć atmosferę epoki, w której rozgrywa się akcja <i>Potopu</i> Henryka Sienkiewicza, zastosował zabieg archaizacji, umieścił w wypowiedziach bohaterów wiele makaronizmów, łacińskich sentencji, spolszczonych pojedynczych wyrazów oraz staropolskich konstrukcji składniowych • znajduje przykłady wymienionych zabiegów charakterystycznych dla archaizacji: archaizmów fleksyjnych, leksykalnych, składniowych i podaje ich odpowiedniki w języku współczesnym • zastanawia się, jaką funkcję pełni w tekście nagromadzenie różnych zabiegów archaizacyjnych • wie, czym jest tzw. styl przezroczysty • rozumie, że indywidualizacja języka jest jedną z cech charakterystycznych postaci • wie, że styl wypowiedzi, którym posługuje się bohater, jest zazwyczaj związany z pochodzeniem, środowiskiem, wykształceniem czy płcią • we fragmencie opisującym mieszkańców Powiśla, podczas analizy powieści <i>Lalka</i> Bolesława Prusa, znajduje słownictwo o charakterze wartościującym
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że w niektórych wypowiedziach bohaterów powieści można zauważyć cechy języka środowisk, z których pochodzą • charakteryzuje język, którym posługiwali się bohaterowie wykreowani przez Bolesława Prusa: Rzecki, Węgiełek, baron Krzeszowski i Izabela Łęcka • zwraca uwagę na słowa nacechowane emocjonalnie, którymi Pulcheria Raskolnikow zwraca się do syna • wskazuje w monologu ojca Goriot, tytułowego bohatera powieści Balzaka, sformułowania, które mogły być sentencjami; interpretuje jedną z nich
	II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną) II.3.3 • rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi, dba o jasność i precyzję komunikatu II.3.4 • posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej II.3.5 • odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście II.3.6 • stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność II.3.7 • rozpoznaje w tekstach manipulację, dezinformację, stereotyp językowy II.3.8 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję języka, która dominuje w tekście <i>O Żydach i kwestii żydowskiej</i> Elizy Orzeszkowej • uzasadnia, że przywołanie przez Elizę Orzeszkową epoki renesansu pełni funkcję perswazyjną • na podstawie tekstu <i>Kilka słów o kobietach</i> Elizy Orzeszkowej nazywa stereotypy dotyczące postrzegania emancypantki • wymienia nierówności w traktowaniu kobiet i mężczyzn opisane w tym samym artykule • dostrzega sformułowane przez Elizę Orzeszkową postulaty dotyczące emancypacji kobiet • udowadnia, że artykuły Chmielowskiego i Orzeszkowej mają cechy wypowiedzi perswazyjnej; wskazuje elementy perswazji w omawianych tekstach • wie, że z manipulacją można się spotkać nie tylko w polityce i reklamie, ale także w życiu codziennym • omawia przejawy antysemityzmu opisane w noweli <i>Mendel Gdański</i> Marii Konopnickiej • zastanawia się nad tym, w jakim stopniu język odzwierciedla światopogląd ludzi • wyjaśnia, do jakich stereotypów odwołuje się Bolesław Prus w przywołanym felietonie 	

			<ul style="list-style-type: none"> • analizuje język noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej i udowadnia, że ma on cechy stylu poetyckiego • podczas analizy powieści <i>Lalka</i> Bolesława Prusa przytacza – według Szumana – stosunek do finansów Żydów, Polaków, przedstawicieli arystokracji i samego Wokulskiego
	II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły <i>nie</i> oraz partykuły <i>-bym, -bys, -by</i> z różnymi częściami mowy II.4.1 • wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu II.4.2 • rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym II.4.3 	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznaje się z zasadami pisowni wyrazów wielką i małą literą i na tej podstawie wyjaśnia pisownię słowa „Żyd” • przypomina sobie, że ortografię polską regulują 4 zasady: historyczna, morfologiczna, fonetyczna i konwencjonalna • wyjaśnia, zgodnie z którą zasadą zostały zapisane podane przykładowo wyrazy • podaje przykłady wyrazów, których zapis wynika z podanych zasad ortograficznych • uzasadnia pisownię wyrazów, dopisując odpowiednie formy • rozmawia na temat współczesnych tendencji zmian w zapisie wyrazów, czytając felieton Olgi Drendy • przypomina i utrwała wiadomości na temat pisowni wyrazów wielką i małą literą • przypomina i utrwała, dlaczego wielką literę stosujemy ze względów grzecznościowych • wskazuje zasadę ortograficzną dotyczącą pisowni małą i wielką literą, której zastosowanie sprawia mu największą trudność • wymyśla i zapisuje tytuły czasopism, które uwzględniłyby jego zainteresowania • podaje przykłady słów, które różnią się pisownią ze względu na znaczenie • we wskazanym tekście podaje przykłady nadużywania wielkich liter w hasłach reklamowych • przypomina i utrwała zasady dotyczące pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy

				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do której zasady odwołuje się językoznawca Jan Miodek we wskazanym tekście • znajduje we fragmentach tekstów wyrazy z <i>nie</i> i uzasadnia ich pisownię • uzupełnia przysłowia i powiedzenia partykułą <i>nie</i> zapisywaną łącznie lub rozdzielnie • dopisuje do podanych spójników po dwie wybrane części <i>-by</i> według wzoru • uzupełnia tekst częstkami <i>-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście</i> łącznie lub rozdzielnie • pisze krótką wypowiedź na temat: Co zrobiłabyś/ zrobiłbyś, gdybyś mogła/ mógł spełnić swoje marzenia w jeden dzień • wyjaśnia pisownię wielką literą przymiotnika w wyrażeniu „Spencerowska koncepcja”
	<p>III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych III.1.1 • wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej III.1.2 • rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa) III.1.3 • wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę III.1.4 • rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>) III.1.5 • rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach III.1.6 	<ul style="list-style-type: none"> • udowadnia, że <i>Piaskarze</i> Aleksandra Gieremskiego to dzieło reprezentatywne dla okresu pozytywizmu • wnioskuje, na czym polega realistyczny charakter dzieła • wyjaśnia, jakie ideały, wartości pozytywistyczne propaguje na swoim obrazie Aleksander Gieremski • uzasadnia swoje stanowisko na temat twierdzenia powieściopisarza Bolesława Prusa odnośnie malarstwa Aleksandra Gieremskiego, że: „idea trzeba zostawić literaturze” • rozważa, jak koncepcje Johna Stuarta Mill’a przekładają się na czasy mu współczesne • podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy koncepcje sformułowane przez Mill’a są nadal aktualne • dostrzega rolę, jaką odgrywają spory ideologiczne w kontaktach międzyludzkich (pozytywiści a romantycy) • argumentuje, dlaczego artykuł Aleksandra Świętochowskiego <i>My i wy</i>, wydany w 1871 r. na łamach „Przeglądu Tygodniowego”, został uznany za manifest pokoleniowy 	

			<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia dyskusję od sporu i kłótni III.1.7 • rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym III.1.9 • rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście III.1.10 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego tytuł artykułu <i>My i wy</i> wskazuje na konfrontację dwóch światopoglądów: romantycznego i pozytywistycznego • wypisuje z tekstu Aleksandra Świętochowskiego przykłady językowych środków retorycznych, którymi posługuje się autor, i określa ich funkcje • wyjaśnia, jaki – według Aleksandra Świętochowskiego – stosunek do tradycji mieli przedstawiciele młodego, a jaki – starego pokolenia • wyjaśnia, dlaczego oba pokolenia z artykułu Aleksandra Świętochowskiego nie mogą się porozumieć • dowodzi, o czym świadczy zdecydowana dominacja komentarza nad wiadomością w omawianych artykułach Chmielowskiego i Orzeszkowej • wyszukuje w artykułach Elizy Orzeszkowej środki językowe, które są wykorzystywane w wypowiedziach retorycznych, podaje przykłady i określa ich funkcje • podczas analizy tekstu Agnieszki Graff <i>Świat bez kobiet</i> rozróżnia ironię w zależności od celu wypowiedzi • formułuje tezy i argumenty oraz przykłady, które chce podać w swoim artykule, planuje kolejność prezentowanych argumentów • rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym • poznaje i rozróżnia wybrane chwytły erystyczne • wskazuje w tekście <i>Utylitaryzm w literaturze</i> argumenty merytoryczne i niemerytoryczne (chwytły erystyczne) wykorzystane przez Chmielowskiego • rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy – omawia zastosowane w przykładowych reklamach chwytły erystyczne
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • analizując rozmowę Mendla z zegarmistrzem w noweli Marii Konopnickiej, wypisuje argumenty rozmówców, ocenia ich trafność • podczas analizy felietonu Bolesława Prusa wskazuje środki językowe, w których są widoczne subiektywizm i krytycyzm narratora • formułuje dwa argumenty potwierdzające tezę, że felieton Prusa jest ironiczną oceną społeczeństwa polskiego • analizuje we fragmencie noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej sposób, w jaki wódz stara się wzmocnić morale żołnierzy, i jakich argumentów używa: racjonalnych czy emocjonalnych • przytacza argumenty, które podaje Justyna po podjęciu decyzji o zamążpójściu w odpowiedzi na zarzuty i wątpliwości Emilii i Benedykta • formułuje kilka argumentów potwierdzających opinię Grażyny Borkowskiej, że powieść Elizy Orzeszkowej <i>Nad Niemnem</i> ma wymiar metafizyczny • analizuje przemówienie Zagłoby, bohatera powieści Henryka Sienkiewicza <i>Potop</i> • zastanawia się, jakich argumentów używa szlachcic, zwracając się do żołnierzy (merytorycznych czy chwytów erystycznych) i ustala, które z nich były najskuteczniejsze • analizuje treść i formę wypowiedzi Kmicica, biorąc pod uwagę użyte środki językowe – wykrzyknienia i pytania retoryczne • wymienia argumenty, które podaje Stankiewicz, chcąc nakłonić księcia do zmiany decyzji • podaje tezę, którą stawia Michael J. Sandel w tekście <i>Czego nie można kupić za pieniądze. Moralne granice rynku</i> • wymienia przykłady, jakie podaje Sandel na potwierdzenie swojej tezy • ocenia, czy użyte przez autora przykłady są przekonujące
--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • w kontekście reportażu Pawła Smoleńskiego <i>Dziś wrzuta na Reichu</i> stawia hipotezę, jaki stosunek do proceduru jury miałby Wokulski, oraz uzasadnia swoją odpowiedź • analizuje monolog ojca Goriot, tytułowego bohatera powieści Balzaka, pod kątem wykorzystanych zabiegów językowych (zdania wykrzyknikowe, pytające, równoważniki zdań, czasowniki w formie trybu przypuszczającego, apostrofy, wtrącenia) i określa ich funkcję
	<p>III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie</p>		<ul style="list-style-type: none"> • zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie III.2.1 • buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki III.2.2 • zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji III.2.4 • tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, definicja, notatka syntetyzująca III.2.5 • tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym III.2.7 • stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych III.2.8 • w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, na czym polega praca piaskarzy • tłumaczy, jakie emocje towarzyszą piaskarzom • określa reakcje osób obserwujących piaskarzy przy pracy • wypowiada się, na jakie szczegóły otoczenia zwrócił uwagę Aleksander Gierymski • uzasadnia, analizując obraz <i>Piaskarze</i> i wypowiedzi Józefa Czapskiego, dlaczego Aleksander Gierymski tak wielką wagę przywiązywał do szczegółów • redaguje sprawozdanie z otwarcia wystawy obrazów Aleksandra Gierymskiego; odwołuje się do wybranych dzieł malarza i wrażeń, jakie mogły wywołać na odbiorcach • rzeczowo uzasadnia własne zdanie, odwołując się do poglądu Johna Stuarta Milla, że „wszystkie wielkie źródła ludzkiego cierpienia dadzą się opanować [...] przez ludzką zapobiegliwość i wysiłek • w odwołaniu do tekstu Herberta Spencera <i>Jednostka wobec państwa</i> wyjaśnia, na czym polega współdziałalność, i wymienia warunki, które muszą być spełnione, aby ona zaistniała • uzasadnia, dlaczego koncepcja zaproponowana przez Piotra Chmielowskiego w artykule <i>Utylitaryzm w literaturze</i> jest zgodna z założeniami utylitaryzmu Johna Stuarta Milla

			<p>uprawomocnieniu formułowanych sądów III.2.9</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej III.2.10 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak Chmielowski rozumie to, że „artyści i literaci” powinni być obywatelami wypowiada się na temat, co to znaczy współcześnie być użytecznym dla społeczeństwa redaguje definicję pojęcia „emancypacja kobiet” na podstawie hasła słownikowego oraz artykułu Elizy Orzeszkowej <i>Kilka słów o kobietach</i> zabiera głos w dyskusjach na tematy: 1) jak na odbiór tekstów może wpłynąć świadomość czytelnika, 2) proporcji między wiadomością a komentarzem i 3) o co współcześnie dbają autorzy tekstów wypowiada się na temat, w jaki sposób współcześnie autorzy zapoznają czytelników z problematyką tekstu, które elementy wstępu mają przykuć uwagę czytelnika i zachęcić go do przeczytania całości, oraz w jaki sposób autorzy podsumowują swoje rozważania, formułują wnioski i opinie ocenia trafność wniosków autorki artykułu <i>Świat bez kobiet</i> ustala, na podstawie tekstów Elizy Orzeszkowej <i>Kilka słów o kobietach</i> i Agnieszki Graff <i>Świat bez kobiet</i>, co w ciągu ponad stu lat zmieniło się w kwestii równouprawnienia kobiet – bierze pod uwagę stosunek innych do emancypacji/feminizmu pisze artykuł dotyczący dowolnego aktualnego problemu nadaje tytuł, pamięta o wnioskach podsumowujących wywód dzieli się refleksjami po lekturze fragmentu przekładu Ewangelii na slang młodzieżowy i wypowiada się na temat, czy taki sposób stosowania stylizacji środowiskowej jest już desakralizacją sacrum, czy może jest sposobem na dotarcie do młodych czytelników po lekturze noweli <i>Mendel Gdański</i> Marii Konopnickiej pisze przemówienie w obronie
--	--	--	--	--

			<p>intrologatora, uwzględniając argumenty rzeczowe, logiczne i emocjonalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje głos w dyskusji, czy problematyka poruszana w noweli <i>Mendel Gdański</i> Marii Konopnickiej jest nadal aktualna • rozmawia z rówieśnikami na temat, czy młodzi ludzie w dobie globalizacji mają poczucie tożsamości narodowej, czy czują się obywatelami świata, czy obywatelami danego kraju • tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, rozważając problem, czy człowiek kieruje własnym życiem, czy jego życie zależy od wpływów zewnętrznych, w odwołaniu do rzeźby Xawerego Dunikowskiego <i>Fatum. Dusza odrywająca się od ciała</i> oraz wybranych utworów literackich • rozmawia z rówieśnikami na temat, w czym przejawia się niesprawiedliwość społeczna i jakie mogą być jej konsekwencje • ocenia, w czym przejawia się bezwzględność kapitalizmu w przedstawionym fragmencie opowiadania <i>Powracająca fala</i> Bolesława Prusa • wypowiada się, jaki rodzaj tekstów prasowych czyta najchętniej i co decyduje o takim wyborze • pisze felieton, który ma dotyczyć bliskiego otoczenia lub problemu dyskutowanego publicznie (formułuje problem, który chce poruszyć, określa swój stosunek do zagadnienia, ustala, z jakiego powodu chce się wypowiedzieć na dany temat, wybiera wydarzenia, które mają posłużyć za przykład, podejmuje decyzję, w jakim stylu zamierza go napisać, wybiera elementy, które mogą zaskoczyć czytelnika, formułuje puentę, nadaje tytuł, który przykuje uwagę odbiorcy) • pisze referat pt. „Powstanie styczniowe jako temat literatury i sztuki polskiej”
--	--	--	---

				<ul style="list-style-type: none"> • rozmawia o tym, dlaczego ojciec i syn, bohaterowie powieści Elizy Orzeszkowej <i>Nad Niemnem</i>, nie potrafią się porozumieć • pisze charakterystykę porównawczą Witolda i Zygmunta, bohaterów powieści <i>Nad Niemnem</i> • rozmawia o tym, czy konflikt pokoleń to nieodzowny etap dojrzewania, i czy można uniknąć tego sporu • pisze streszczenie legendy o Janie i Cecylii • pisze wypracowanie na temat: Motyw mogiły powstańczej jako sposób propagowania pozytywistycznych wartości oraz wyraz pamięci o romantycznych ideałach • przygotowuje prezentację na temat: Przedstawiciele młodego pokolenia w <i>Nad Niemnem</i>; bierze pod uwagę podobieństwa łączące wybrane postaci lub/i dzielące je różnice • pisze wypowiedź argumentacyjną, w której ustosunkowuje się do twierdzenia: Kmicic – wzorem rycerza • wypowiada się, jakie cechy Sienkiewicz przypisuje poszczególnym warstwom społecznym: magnaterii, szlachcie, chłopom • zbiera argumenty do debaty, jacy są bohaterowie w <i>Potopie</i> Henryka Sienkiewicza: Zdrajcy czy patrioci? • pisze wypowiedź, rozważając problem, czy usprawiedliwione jest odstępstwo od prawdy historycznej w celu pokrzepienia serc rodaków pozbawionych ojczyzny; odwołuje się w tym celu do utworu Sienkiewicza oraz opinii historyka literatury Henryka Markiewicza • pisze recenzję filmu <i>Potop</i> po obejrzeniu filmowej adaptacji powieści w reżyserii Jerzego Hoffmana • pisze referat na temat: Jakie motywy i typy bohaterów powtarzają się w utworach historycznych Henryka Sienkiewicza?,
--	--	--	--	---

				<p>przypominając sobie znane powieści historyczne noblisty</p> <ul style="list-style-type: none"> • w formie planu przedstawia losy Andrzeja Kmicica • uzasadnia swoje zdanie, czy Kmicica można nazwać bohaterem romantycznym • zabiera głos w dyskusji na temat, czy utwór Jacka Kaczmarskiego <i>Potop. Pan Kmicic</i> można nazwać pamfletem • wypowiada się na temat, jaka ocena szlachty wyłania się z tekstu Jacka Kaczmarskiego • ustosunkowuje się do zagadnienia, jakie miejsce w hierarchii romantyków zajmowała miłość, a jakie – pieniądz (podczas analizy powieści <i>Lalka</i> Bolesława Prusa) • bierze udział w rozmowie na temat, czy działania Wokulskiego były etyczne • podczas realizacji zagadnienia „Żądza pieniądza” ustosunkowuje się do poglądów Szumana, wykorzystując wypowiedź Juliana Ochockiego • przeprowadza dyskusję na temat trafności lub nietrafności konkluzji Sandela w tekście <i>Czego nie można kupić za pieniądze. Moralne granice rynku</i>, uzasadnia swoje zdanie • porównuje myślenie Szumana na temat roli pieniądza z wypowiedzią Sandela, zwracając uwagę na związek ekonomii z etyką • analizuje stosunek Stanisława Wokulskiego do pieniądza i odpowiada, jak wypada ocena bohatera w kontekście wypowiedzi Michaela Sandela • pisze wypowiedź argumentacyjną – rozważa tezę: „Moim zdaniem każda miłość, szczęśliwa czy nieszczęśliwa, to prawdziwa katastrofa, kiedy oddasz się jej całkowicie”, odwołując się do <i>Lalki</i> i wybranych tekstów kultury • odpowiada na pytanie, odwołując się do <i>Lalki</i> i wybranych tekstów kultury: Czy człowiek może być naprawdę wolny, skoro jest uwięziony w systemie oczekiwań społecznych?
--	--	--	--	--

				<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje głos w dyskusji na temat systemu wartości ojca Goriot, tytułowego bohatera powieści Balzaka • przygotowuje głos w dyskusji, czy ojciec Goriot jest bohaterem tragicznym • pisze pracę, w której odwołuje się do powieści Balzaka oraz innych tekstów kultury, odpowiadając na pytanie, czy zgadza się ze słowami Lwa Tołstoja, że: „Każda nieszczęśliwa rodzina jest nieszczęśliwa na swój własny sposób” • przygotowuje głos w dyskusji na temat: Anastazja i Delfina – niewdzięczne córki czy pilne uczennice własnego ojca • rozważa problem w odwołaniu do tekstu Tadeusza Boya-Żeleńskiego, powieści Balzaka i innego tekstu literackiego, odpowiadając na pytanie, czy pieniądz można uznać za głównego bohatera utworu literackiego • ocenia, jaki stosunek miała Dunia do małżeństwa z Łużynem, analizując <i>Zbrodnię i karę</i>, oraz jaki wpływ na jej decyzję miały jego poglądy na małżeństwo • podaje rozbieżności między koncepcją Raskolnikowa a zasadami etyki i chrześcijańskim dekalogiem • zapoznaje się z fragmentem <i>Wykładów z filozofii dziejów Hegla</i> i porównuje opisaną teorię z teorią Rodiona Raskolnikowa oraz wypowiada się na temat etycznych skutków przyjęcia takiej postawy • w kontekście podsłuchanej rozmowy i założeń artykułu Raskolnikowa ocenia, jakie były główne motywy dokonanego przez niego przestępstwa; odwołuje się do tekstu Nabokova, uzasadnia swoje stanowisko • wypowiada się na temat stosunku Raskolnikowa do wiary chrześcijańskiej tego, jakie znaczenie w sytuacji życiowej Rodiona i Soni ma czytany przez bohaterkę fragment o wskrzeszeniu Łazarza
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozprawkę, odwołując się do <i>Zbrodni i kary</i> i innych tekstów literackich podczas realizacji tematu: „W jakim stopniu rozum pomaga w rozstrzygnięciu dylematów egzystencjalnych? Czy racjonalne myślenie pozostaje w zgodzie z normami etycznymi?”
	IV. Samokształcenie	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija umiejętności pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska IV.1 • porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach IV.2 • korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej IV.3 • sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych IV.4 • dokonuje krytycznej selekcji źródeł IV.5 • wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi IV.6 • posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line IV.7 • wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny IV.8 • gromadzi i przetwarza informacje IV.10 • korzysta z zasobów multimedialnych, np. z bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w różnych źródłach informacji inne, oprócz <i>Piaskarzy</i>, obrazy Aleksandra Gierymskiego i ustala, co bardziej fascynowało malarza: świat ludzi i cywilizacji czy świat natury; przygotowuje głos w dyskusji • przytacza odpowiednie fragmenty artykułu Elizy Orzeszkowej <i>O Żydach i kwestii żydowskiej</i>, w których autorka stawia tezy dotyczące odpowiedzi na pytanie, co stanowi przeszkodę w asymilacji mniejszości żydowskiej • biorąc pod uwagę własne spostrzeżenia oraz zawarte w podręczniku przykładowe zdjęcia, przygotowuje głos w dyskusji – wypowiada się na temat sposobu, w jaki współczesne media ukazują ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej • poznaje pojęcie ekfrazy jako utworu literackiego poświęconego opisowi dzieła plastycznego • cytuje fragmenty noweli <i>Mendel Gdański</i> Marii Konopnickiej, w których jest widoczny lekceważący stosunek zegarmistrza do Mendla • podczas pracy grupowej wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu wiedzy na temat „Inni, ale razem. Mniejszości narodowe w naszym regionie” dotyczący mniejszości narodowych w swoim regionie; w trakcie jego realizacji nawiązuje kontakt z osobą, z którą przeprowadzi wywiad, przygotowuje się do przeprowadzenia rozmowy; następnie przeprowadza wywiad i go nagrywa oraz opracowuje materiał i wspólnie ze swoją grupą prezentuje wywiad w klasie oraz inicjuje debatę;

			<p>rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość IV.10</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć IV.11 	<p>„Co możemy zyskać, poznając inne tradycje lub przedstawicieli innych narodów?”</p> <ul style="list-style-type: none"> cytuje odpowiednie fragmenty opowiadania Bolesława Prusa <i>Powracająca fala</i>, dzięki którym udowadnia, że Böhme myśli jak pozytywista wskazuje odpowiednie fragmenty tekstu w noweli Elizy Orzeszkowej <i>Gloria victis</i>, w których wyeksponowano właściwości przypisane drzewom cytuje fragmenty w noweli <i>Gloria victis</i> Elizy Orzeszkowej, które charakteryzują stosunek powstańców do walki i ich motywację konfrontuje kreację literacką wodza powstania styczniowego Romualda Traugutta, przedstawioną przez Elizę Orzeszkową w noweli <i>Gloria victis</i> z informacjami historycznymi dotyczącymi tej postaci wskazuje w <i>Zielu na kraterze fragmenty</i>, w których narrator podkreślił wagę pamięci po powstańcach znajduje fragmenty w powieści <i>Nad Niemnem</i>, w których Eliza Orzeszkowa stosuje język ezopowy podczas pracy własnej przypomina sobie informacje o potopie szwedzki i sarmatyzmie – w kontekście omawiania powieści <i>Potop</i> Henryka Sienkiewicza znajduje cytaty ilustrujące w <i>Potopie</i> komizm słowny, komizm postaci i komizm sytuacyjny znajduje cytaty określające stosunek Kmicica do ludzi o niższym statusie społecznym oraz ujawniające postawę wobec prawa, jaką reprezentuje bohater zbiera informacje na temat przemian społecznych, które nastąpiły w 2. poł. XIX wieku podczas pracy w grupach odgrywa scenę przedstawiającą zebranie samorządu uczniowskiego, na którym zostanie omówiony jakiś ważny dla uczniów problem
--	--	--	---	---

				<ul style="list-style-type: none">• analizując powieść <i>Ojciec Goriot</i>, wyjaśnia, jakie cechy bohatera powieści Balzaka ujawniają się w podanym fragmencie utworu – swoje spostrzeżenia popiera odpowiednimi cytatami• cytuje odpowiednie fragmenty powieści Balzaka, opisując stan emocjonalny ojca Goriot• podczas pracy grupowej realizuje projekt, w którym rozważa problem, czy pieniądz rządzi światem; odwołuje się w tym celu do powieści <i>Ojciec Goriot</i> i różnych tekstów kultury; prezentuje wyniki pracy w wybranej przez członków grupy formie
--	--	--	--	---